

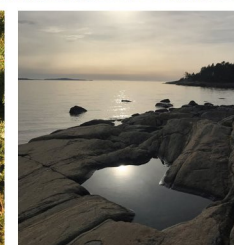
RÅDE 2037

Kommuneplan for Råde
kommune 2020 - 2037
Samfunnsdel

Vedtatt 11.06.2020

RAUSHET FELLESSKAP
STEDSUTVIKLING
GLEDE
TILLIT
ARBEIDSPLASSE
BÆREKRAFTIG UTVIKLING
KLIMA OG MILJØ
OPPVEKSTMILJØ
SAMHANDLING
BO I RÅDE I NÆRMILJØET
OPPLEVELSER
MEDBYGGER
- ALLE MED
LIKEVERD
LOKALE **RESPEKT**
NATUR OG MOBILITET
RÅVARER FRILUFT FREMTIDSRETTET

INNHold

Ordførers forord	3
Innledning.....	4
Planarbeidet.....	6
Sentrale føringer for planarbeidet	6
Gjennomgående temaer	9
Samhandling	9
Barn og unge	9
Et trygt Råde.....	9
Muligheter og utfordringer mot 2037	10
Gode kvaliteter i Råde.....	10
Blir vi flere i Råde?	10
Leve hele livet i Råde.....	12
Attraktive Råde	13
Grønne Råde.....	14
Innovasjon og digitalisering	15
Satsingsområder, mål og strategier.....	17
Leve hele livet i Råde.....	18
Attraktive Råde.....	19
Grønne Råde.....	20
Areal og transport.....	22
Senterstruktur	23
Boligbygging.....	24
Oppfølging av planen	26
FNs bærekraftsmål	27

ORDFØRERS FORORD

Samfunnsdelen i en kommuneplan skal gi tydelige føringer for hvilken retning og utvikling innbyggerne ønsker for de nærmeste årene.

I Råde er vi både glade for og stolte av at innbyggerne, administrasjonen og alle politiske partier sammen har laget en plan med fokus på en bærekraftig og positiv utvikling av Råde-samfunnet.

“Snakker vi sammen, skaper vi sammen” har vært motto for å finne gode løsninger og legge grunnlaget for at vi sammen kan skape et miljø for vekst, trivsel og fremtidstro for alle som bor i Råde.

Vi som er folkevalgte politikere i Råde håper at planen, som ble enstemmig vedtatt av et samlet kommunestyre, skal gi alle som bor her et trygt, raust og fremtidsrettet samfunn for alle!

René Rafshol
Ordfører

INNLEDNING

Kommuneplanens samfunnsdel er et viktig verktøy som skal brukes til å forme og gi retning for Rådesamfunnet i årene fremover. Planen beskriver utfordringer og fastsetter langsiktige mål og strategier. Den gir et grunnlag for alle planer, og skal være førende for alt arbeid vi gjør i kommunen.

Samfunnsdelen skal sette retning mot visjonen:

«I 2037 er Råde kjent som bygda med det store hjertet og 'Østfolds matfat' - knutepunktet som tilbyr barn en trygg og god oppvekst i nærheten av naturen.»

Rådes utvikling må foregå slik at kommende generasjoner også kan leve et godt liv her. Derfor er samfunnsdelen basert på begrepet «bærekraftig utvikling». Vi skal ta sosiale, økonomiske og miljøvennlige hensyn slik at vi får en bærekraftig utvikling der vi imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov.

Samfunnsdelen er delt inn i tre satsingsområder:

Leve hele livet i
Råde

Attraktive
Råde

Grønne
Råde

De tre satsningsområdene handler alle om hvordan vi vil at fremtiden i Råde skal bli. I denne planen svarer de tre satsningsområdene på hver sin dimensjon av begrepet bærekraftig utvikling.

Leve hele livet i Råde viser oss hvordan vi skal jobbe med den sosiale bærekraften. Attraktive Råde viser hvordan vi skal jobbe med økonomisk bærekraft og attraktiv bo- og besøkskommune med levende sentra som inviterer til aktivitet og tilbud for alle. Grønne Råde viser hvordan vi skal jobbe med miljømessig bærekraft.

Hvert satsingsområde har et hovedmål. Hovedmålene beskriver tilstanden og resultatene vi ønsker å oppnå i samhandling med innbyggerne, samfunnet og for organisasjonen. Under hvert hovedmål, har vi delmål (slik vil vi ha det) og strategier (slik gjør vi det) som samlet skal bidra til at vi når hovedmålene.

For å nå visjonen og få en bærekraftig utvikling må det settes et spesielt fokus på barn og unge, det er de som er fremtidens Råde. Hensynet til barn og unge blir derfor ivaretatt i hele planen (gjennomgående tema).

Vårt verdigrunnlag: raushet, glede og respekt, skal ligge til grunn for alt vi gjør. Vi har en grunnleggende tro på at samhandling, likeverd og fellesskap skal være førende for hvordan vi løser og utvikler våre oppgaver sammen. Derfor er «samhandling» også et gjennomgående tema i denne planen. I tillegg til «barn og unge» og «samhandling» blir «et trygt Råde» også et viktig gjennomgående tema.

Vi er stolt av å kunne levere gode tjenester til kommunens innbyggerne hver dag. For at vi skal opprettholde gode tjenester i årene som kommer, må vi tørre å utfordre det kjente og utforske det ukjente.

VISJON

RÅDE 2037

I 2037 er Råde kjent som bygda med det store hjertet og 'Østfolds matfat' - knutepunktet som tilbyr barn en trygg og god oppvekst i nærheten av naturen.

En foregangskommune for gode oppvekstforhold

Råde er først og fremst attraktiv som landlig bokommune, en foregangskommune for gode oppvekstforhold i trygge og naturbaserte omgivelser.

Knutepunkt for kreativ utvikling

Råde utnytter gode forbindelser og nærhet til bymiljøer og store arbeidsplasser, til å utvikle nytt næringsliv og tjenestetilbud.

Østfolds matfat – smaken av Råde

Råde er kjent for mat og matkultur, natur og landbruk. Dette danner grunnlag for næringsutvikling, naturopplevelser og turisme.

Stort hjerte med røtter i naturen

Innbyggerne i Råde er stolte av sine røtter og historie. Dette viser de gjennom visuelle uttrykk, planer og arkitektur, aktiviteter og arrangement.

PLANARBEIDET

I den kommunale planstrategien* for Råde for 2015-2019 ble det vedtatt at det skulle utarbeides en ny kommuneplan som styringsverktøy. Kommuneplanen bygger på planprogram** fastsatt i kommunestyret april 2019.

Gjennom arbeidet med samfunnsdelen har vi hatt fokus på samhandling både internt og eksternt. Planforslaget er utarbeidet på bakgrunn av en bred medvirkningsprosess, med særskilt fokus på innbyggerinvolvering. Vi har holdt politiske arbeidsmøter og temamøter, samt møter med innbyggere. Her har vi fått mange gode innspill som har gitt oss et innblikk i hva som er viktig for Råde frem mot 2037.

SENTRALE FØRINGER FOR PLANARBEIDET

Parisavtalen

Parisavtalen er en internasjonal klimaavtale om å forhindre at kloden blir mer enn 2° C varmere. Avtalen sier at global oppvarming skal holdes godt under 2° C sammenliknet med førindustriell tid, og det skal jobbes for å klare 1,5° C. Dersom vi klarer å nå målet som er satt i Parisavtalen vil vi spare samfunnet for store ødeleggelser, både i form av oversvømmelser, skred, og ekstremvær som ikke er klimatilpasset. Vi i Råde har et eget ansvar for å bidra til å nå målet og redusere utslipp lokalt.

Bærekraftig utvikling er et globalt begrep som anerkjenner at vi kun har en klode, med en begrenset mengde ressurser og det er vårt ansvar å ta vare på den. Bærekraftig utvikling blir delt inn i tre områder; sosiale forhold, økonomi og miljø og klima. Disse områdene blir ofte kalt de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling og det er sammenhengen mellom disse tre dimensjonene som avgjør om noe er bærekraftig.

Disse dimensjonene må være med oss i all planlegging for at Rådesamfunnet skal kunne arbeide for å skape en bærekraftig utvikling.

* Planstrategien er en (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/kommunal-planstrategi/id652436/>)

** Et planprogram er planen for planen og skal si noe om hva som skal arbeides med i kommuneplanen.

Bærekraftsmålene

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Bærekraftsmålene gjelder for alle land i verden. De skal se miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. Bærekraftsmålene vil bli brukt som en ramme for arbeide med kommunens egne lokale mål og strategier, slik at de får en sentral rolle i samfunnsutviklingen. Råde skal ta et ansvar slik at vi når bærekraftsmålene. Noen av bærekraftsmålene vil berøre Råde kommune mer enn andre. Målene må derfor tilpasses de lokale utfordringene.

Fylkesplanen for Østfold - "Østfold mot 2050"

Fylkesplan for Østfold ble vedtatt i august 2018 og legger vekt på ulike regionale strategier som gir føringer for kommuneplanen. Fylkesplanen er fylkets øverste strategiske plan. Planen gir føringer for hele østfoldsamfunnet.

Fylkesplanen er delt inn i to deler: samfunnsdelen og arealstrategien. Samfunnsdelen har som mål å sikre en bærekraftig utvikling i Østfold, og satsingsområdene er:

- Klima og miljø
- Verdiskaping og kompetanse
- Levekår og folkehelse

Arealstrategien er et verktøy for en bærekraftig utvikling i fylket. Den tar opp hvordan arealer skal utnyttes på en god måte, hvordan vi kan legge til rette for levende bygder og lage kompakte og attraktive byer og tettsteder.

Råde kommune må forholde seg til føringer som ligger i fylkesplanen med samfunnsdel, regionale strategier og arealstrategi med retningslinjer, regionale planbestemmelser og plankart. Dette må tilpasses de lokale forholdene i Råde.

Visjon Råde 2037

Visjon Råde 2037 (se side 5) er en visjon for Råde kommune, sett i et 25 års perspektiv. Visjonen er et overordnet mål og en samlende drivkraft for lokalsamfunnet frem mot året 2037, uavhengig av styringsflertallet i kommunen. Visjonen ble vedtatt i 2013.

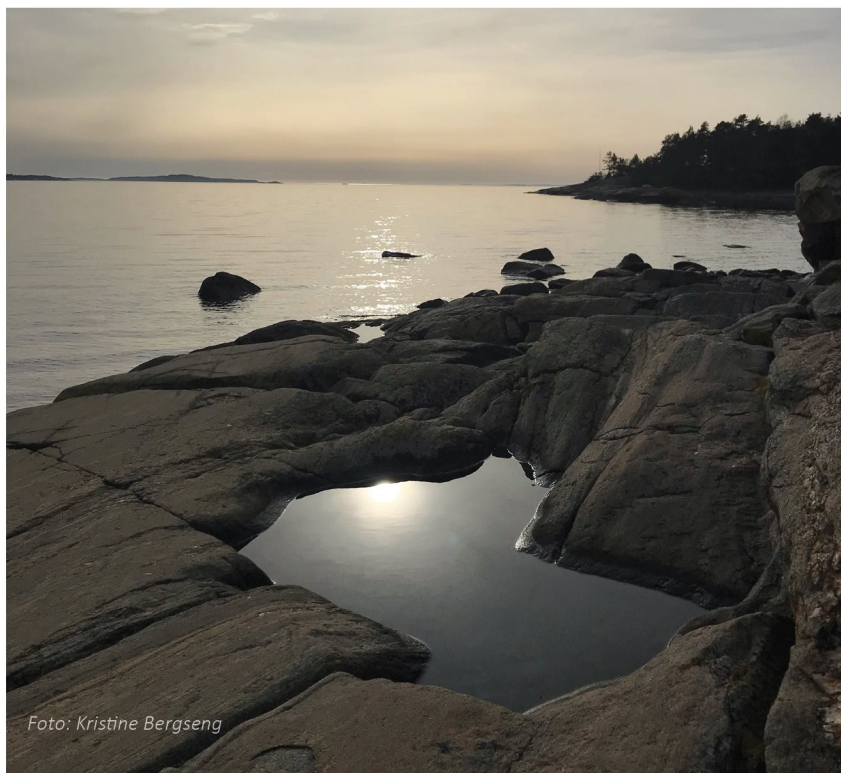

Foto: Kristine Bergseng

«Vi i Råde»

«Vi i Råde» er et holdning og verdiskapende arbeid som skal fremme innovasjon og nye arbeidsmetoder. Arbeidet skal også legge grunnlaget for arbeidet mot å nå visjon Råde 2037. Sentralt for «Vi i Råde» er å utvikle metoder for samhandling. Innbyggere skal involveres som likeverdige parter i store og små fellesskap.

Kommunen skal søke nye løsninger på hvordan man planlegger, utarbeider og utfører kommunale tjenester. Arbeidet skal legge grunnen for nye måter å tenke kommunale tjenester på, sammen med Rådesamfunnet.

GJENNOMGÅENDE TEMAER

SAMHANDLING

Vi i Råde løser oppgaver sammen som likeverdige parter i små og store fellesskap.

Samhandling iverksettes når oppgaver krever ulik kompetanse for å bli løst. Som kommune skal vi jobbe aktivt for å invitere inn aktuelle personer som trengs for å løse oppgaver best mulig. Den enkeltes kompetanse og kunnskap bidrar til en større forståelse, som gir merviten og bredere grunnlag for gode løsninger. Alle involverte parter har et felles ansvar for gjennomføring og helhet.

Våre verdier, raushet, glede og respekt ligger til grunn for all aktivitet vi gjør. Vi jobber sammen, skulder ved skulder som likeverdige parter. Vi anerkjenner hverandres kompetanse og bygger tillitt gjennom å ha en undersøkende holdning til hverandre. Struktur og system for samhandling videreutvikles i tråd med hvilke oppgaver som skal løses. Kommunens ledelse går foran som rollemodeller og legger til rette for samhandling i oppgaveløsningen.

Samhandling løses igjennom:

- oppgaven styrer deltagelse
- vi inviterer inn
- vi «dekker bordet» med den enkeltes kunnskap.
- vi har felles ansvar for oppgaven
- vi søker helhetlige løsninger
- alle er likeverdige parter
- våre verdier raushet, glede og respekt ligger i bunn
- vi skaper tillit og gode relasjoner
- tydelig ledelse og struktur

BARN OG UNGE

Barn skal høres, og barns beste skal vurderes i alle typer saker (jfr. FNs Barnekonvensjon). Med bakgrunn i å ivareta visjonen om å tilby barn en trygg og god oppvekst i nærhet til naturen er det fastsatt at kommuneplanen skal ha et gjennomgående tema om barn og unge. Det må settes et spesielt fokus på de kommende generasjoner, det er de som er fremtidens Råde. Gode oppvekstvilkår, tidlig innsats og inkludering er viktige stikkord her. Barn og unge skal også involveres og ivaretas gjennom alt arbeid vi gjør.

ET TRYGT RÅDE

Kommunen har et generelt ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet. Trusler mot samfunnsliv og samfunnsstrukturer endres. Det blir dermed viktig å arbeide med og for forebygging og økt trygghet for innbyggerne i Råde.

Innbyggerundersøkelsen «Oss i Råde»* fra 2019 sier at det er trygt og godt å bo i Råde. Vi vil opprettholde denne utviklingen og skape et raust, inkluderende og helsefremmende lokalsamfunn for alle. Sosial trygghet bygges blant annet gjennom å være i arbeid, ha gode bo- og naboforhold, møteplasser på tvers av alder og kulturer og et tjenestetilbud som gir den enkelte trygghet i hverdagen.

Det er igangsatt arbeid med å revidere kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse og beredskapsplan. Samfunnssikkerhet er et viktig tema som må arbeides videre med i kommunens planer og prosjekter.

* Befolkningsundersøkelse «Oss i Østfold» 2019, https://www.ostfoldfk.no/_f/p1/i7fc90f93-03e3-4990-af9f-592e6048e8ba/rapport-oss-i-ostfold-2019-final-lr-oppslag.pdf.

MULIGHETER OG UTFORDRINGER MOT 2037

GODE KVALITETER I RÅDE

Råde er «Bygda mellom byene» og en kommune med mange kvaliteter. Vi har mange historiske kulturminner, nærhet til et variert naturlandskap med både skog, innsjø og kyst, engasjerte innbyggere og et næringsliv i stadig utvikling. Høy trivsel, stedstilhørighet og tilgang til friluftsliv er «bygdekvaliteter» som verdsettes høyt. Innbyggerne har høy tillit til både politikere, administrasjon og samfunnsinstitusjoner som politi og helsevesen.

Som et resultat av disse gode kvaliteten er Rådesamfunnet kåret til den lykkeligste kommunen i landet. Vi må derfor jobbe for at våre innbyggere fortsatt har det bra i fremtiden.

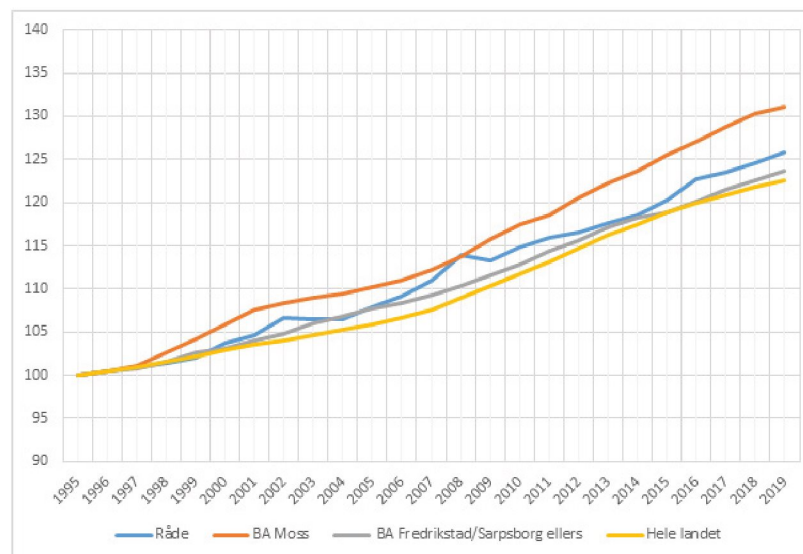

Foto: Lars-Erik Thoresen

BLIR VI FLERE I RÅDE?

Råde har i de siste ti årene hatt en god befolkningsvekst (11,1 prosent). Sammenlignet med Østfold og Norge har Råde hatt en større vekst. Råde er en svært sentralt plassert kommune. Det har gjort at innflytting har påvirket befolkningsutviklingen positivt.

Figur 1 viser at Råde har ligget godt over veksten for hele landet stort sett siden 2000*. Veksten har i hovedsak ligget under Moss' bo- og arbeidsmarkedsregion, men periodevis over resten av Fredrikstad-Sarpsborg-regionen**.

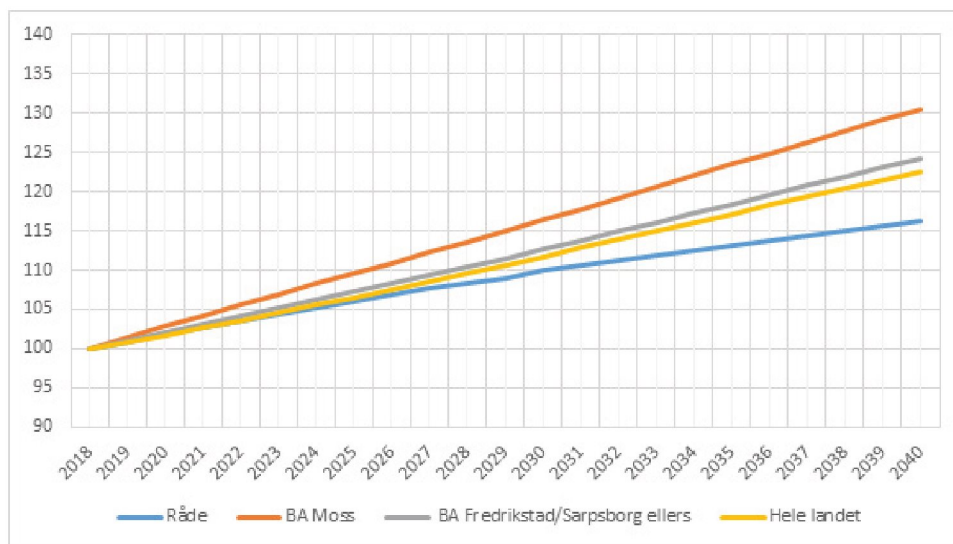
Figur 1: Befolkningsvekst for hele landet, Råde og relevante bo- og arbeidsmarkedsregioner rundt Råde vist i indeksverdier fra 1995-2019. (1995=100) Kilde: SSB, statistikkbanktabell 07459 (befolkning etter år, alder og region)

* Se notat - Befolkningsvekst i et regionalt perspektiv for mer informasjon.

** Denne regionen består av Fredrikstad, Sarpsborg og Hvaler. Råde tilordnes denne regionen til vanlig, men vi holder Råde utenfor den grupperingen her.

Det er forventet en langt svakere befolkningsvekst i hele landet de neste årene. Råde har gunstige betingelser for befolkningsvekst og innflytting og vil derfor med stor sannsynlighet være blant kommunene som vil få vekst i folketallet. I dag har kommunen ca. 7 500 innbyggere og det legges opp til en forventet en vekst på i overkant av 1100 innbyggere fram mot 2040. Dette er basert på SSB sitt alternativ for høy befolkningsvekst.

Råde ligger omtrent midt mellom byene Moss, Sarpsborg og Fredrikstad. Dette gjør at kommunen kan anses å være attraktiv for ulike deler av befolkningen i regionen. Det vil si at veksten i Råde også kan komme av vekst i byene rundt (figur 2).

Figur 2: SSBs høye alternativ (HHMH) for befolkningsframskrivninger 2018-2040 for hele landet, Råde og relevante bo- og arbeidsmarkedsregioner (BA) i Østfold. (2018=100)

Derfor er det realistisk å legge til rette for at Råde kan ta "sin del" av veksten. For at dette skal kunne skje er det viktig å ha fokus på hva unge voksne og familier har av forventninger til bolig, bosted og servicefunksjoner.

Framskrivningene viser at det vil være noe vekst i aldersgruppen 20-67 frem mot 2040. Befolkningsveksten vil i hovedsak komme i de eldre aldersgruppene, de over 67 år*. En hovedutfordring vil være at det blir flere eldre i Råde og det må legges til rette for gode boligtilbud og tjenester for denne aldersgruppen.

Det er viktig å nevne at disse prognosene har usikkerheter. Hvor stor veksten vil bli, vil i stor grad være avhengig av hvor attraktiv kommunen greier å være for arbeidsliv og bosetting. Befolkningsvekst og aldersfordeling henger også tett sammen med boligstrukturen i kommunen. Det er i dag flere boligprosjekter som ikke er realisert. Disse boligprosjektene kan være med på å endre prognosene.

Foto: Lars-Erik Thoresen

* Notat – Befolkningsvekst i et regionalt perspektiv, Asplan Viak (2020)

LEVE HELE LIVET I RÅDE

I befolkningsundersøkelsen «Oss i Østfold» svarer de fleste at det er godt å bo i Råde og at de har god livskvalitet. Innbyggerne føler trygghet og tilhørighet, de opplever å bo i ei bygd med nærhet til natur og landlige kvaliteter. De har tiltro til folkevalgte og våre samfunnsinstitusjoner.

”Det er godt å bo i Råde!”

Selv om den enkelte gjennom hele livet har ansvar for å treffe gode valg for seg og sin familie, må disse valgene tas innenfor rammene som samfunnets organisering og politiske valg setter. Derfor er det viktig å legge til rette for rause, inkluderende og helsefremmende lokalsamfunn, slik at det blir enklest mulig å ta valg som gir opplevelse av god livskvalitet, uansett hvilken fase i livet en er i.

I undersøkelsen kommer det frem at innbyggerne savner et bedre tilbud om møteplasser. Eksisterende og nye sosiale møteplasser bør derfor videreutvikles, slik at flere opplever å ha et godt sosialt nærmiljø.

Det er omtrent like stor andel barn i befolkningen i Råde, som i de andre kommunene i landet for øvrig. Det er full barnehagedekning og mange av våre eldste innbyggere er ressurssterke.

Vi vet at det er sosial ulikhet blant innbyggerne våre. I følge folkehelseprofilen* for Råde i 2019 oppgir 8,2% av barna i alderen 0-17 år som bor i familier med vedvarende lav inntekt, at de opplever seg som fattige i forhold til sin omgangskrets. I hele den samlede befolkningen sier 12% det samme.

I vår kommune lever de som har høyere utdanning lenger enn de som ikke har det. Frafall i videregående skole var i 2019 på 28%. Som i resten av landet er det både unge og eldre som sliter med psykiske helseutfordringer og ensomhet i Råde.

Prognosene fra SSB viser at det vil være et fødselsunderskudd, samtidig som antallet eldre over 80 år vil øke fra 397 personer i 2020 til 793 personer i 2040. I Råde vil økningen komme noe tidligere enn i omkringliggende kommuner. Morgendagens eldre antas å være relativt friske i høy alder, og kan være en ressurs i lokalmiljøet. Prognoser presentert av folkehelseinstituttet viser at antall eldre med demenssykdommer i verste fall vil mer enn dobles fra 2015 til 2050.

Foto: Råde kommune

ATTRAKTIVE RÅDE

Råde har hatt en svært positiv næringsutvikling de siste årene. Veksten i antall arbeidsplasser har vært langt sterkere enn forventet og viser at Råde har vært en attraktiv næringskommune. Næringslivet gjør det også bedre med hensyn til vekst i verdiskaping, produktivitet og lønnsomhet enn tidligere*.

Med en god tilknytning til de store byene rundt er Råde veldig attraktivt for inn- og utpendling. Råde kommune har både en høy utpendling og en høy innpendling. Mens noe i overkant av 1000 personer bor og jobber i Råde, reiser i underkant av 2 500 fra Råde til arbeidsplasser i andre kommuner, mens nesten like mange, 2 000 reiser fra bosteder i andre kommuner til arbeid i Råde.

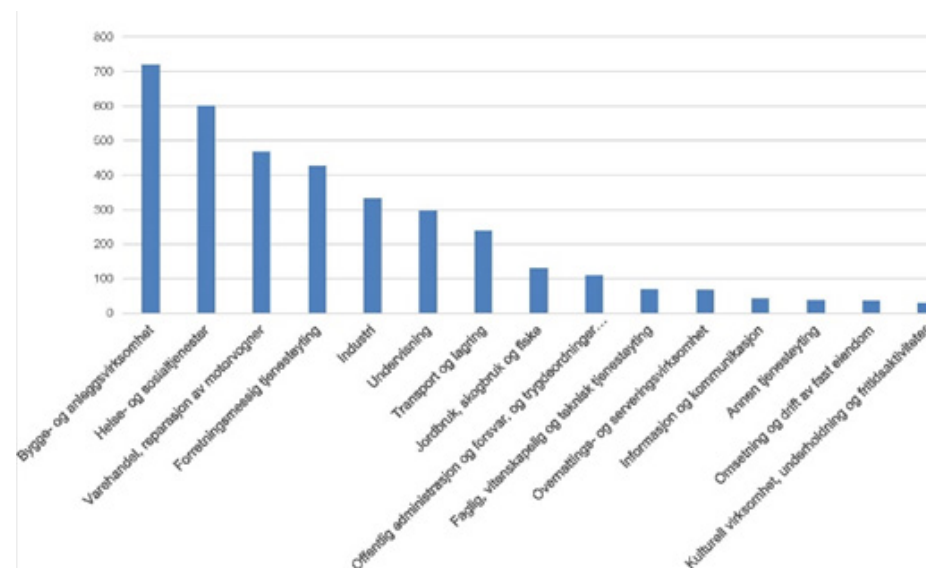
Arbeidsplassene er i stor grad lokalisert i Karlshus og områdene langs E6. Ved Missingmyr/Åkebergmosan er det også lokalisert flere større og plasskrevde bedrifter. Vi ønsker også å utvikle næring innenfor marine og maritime områder, særlig i Rådes kyst og sjøområder.

Råde kommune er en viktig landbrukskommune. Dyrket mark, gode skogsområder og tilgang til friluftslivet er kvaliteter som kan utnyttes. Det er flere gårder som gir tilbud om opplevelser med fokus på lokal mat og drikke, kulturliv og friluftsliv. Det er viktig å legge til rette for videre satsing på jordbruksproduksjon og salg av lokale matvarer.

Det er en utfordring med handelslekkasje ved at folk handler i storbyene og på nettet, isteden for å benytte seg av lokale tjenester og handel. Det blir derfor viktig at det legges vekt på nye muligheter for opplevelser og aktiviteter i sentrumsområdene.

Bærekraftig turisme og rekreasjon med overnattingsmuligheter i hytter, camping og hotell kan utvikles mer systematisk i samhandling mellom det offentlige og private og skape opplevelsesnæring knyttet til sjø og vann.

Gode møteplasser blir derfor viktig for å skape et attraktivt Råde. Med utgangspunkt i befolkningsutviklingen som kommer har Råde en mulighet for å gjøre seg mer attraktivt for bosetting og etablering av næring. Det må da fokuseres på gode forbindelser og en god tettstedsutvikling.

Figur 3: Diagrammet viser ansatte i næringslivet fordelt på oppgitt bransjetilhørighet.

* Regional analyse, Telemarksforskning <https://regionalanalyse.no/report/135/0/1>

GRØNNE RÅDE

Vi er godt i gang med omstillingen av Rådesamfunnet. Det jobbes med å etablere ladestasjoner ved kommunehuset, friluftsområder gjøres mer tilgjengelig for allmenheten og det arbeides med å forbedre vannkvaliteten i vann og vassdrag. I Råde har vi også utfordringer knyttet til reduksjon av klimagassutslipp, forventede klimaendringer, og bevaring av naturmangfoldet.

Reduksjon av klimagassutslipp

Råde kommune tar klimautfordringen på alvor, og skal bidra til at Råde-samfunnet gir sitt bidrag med å redusere klimagassutslippene. For å hindre at klimaendringene blir for store må klimagassutslippene reduseres raskt. Transport står for den største andelen av utslippet som skjer i Råde. Selv om man kan si at den mest miljøvennlige reisen er den som ikke foretas, er det urealistisk å tro at det ikke også i fremtiden vil være et behov for å frakte både varer og personer. For Råde vil det være viktig å utvikle god infrastruktur for å bidra til at transportsektoren bruker fossilfritt drivstoff. Det kan bety tilrettelegging for grønne reiser, elektrifisering og ladeinfrastruktur. Det vil også være viktig med god knutepunktsutvikling, gode kollektivtilbud og bedre gang- og sykkelveier.

Vi skal være foregangsbedrift i miljøvennlig offentlig administrasjon. Dette innebærer å ha et kontinuerlig klimafokus og velge de mest miljøvennlige løsningene. Noen ganger vil det være nødvendig å gjøre investeringer og endringer i utstyr og arbeidsprosesser. Vi har en klima- og energiplan som setter ambisiøse mål for Råde-samfunnet. Klima- og energiplanen følges opp av et årlig klimabudsjett som skal styrke klimaarbeidet i kommunen. Dette er et viktig styringsverktøy for kommunen i arbeidet med å nå målsetningene om utslippskutt.

Mobilisering av hele Rådesamfunnet er nødvendig for å oppnå målene om utslippsreduksjon. Vi må arbeide sammen, langsiktig og strukturert. Kommunen skal redusere egne utslipp, og involvere og skape engasjement for at innbyggere og næringslivet kutter sine utslipp. Vi ønsker derfor å tilrettelegge for sirkulærøkonomi for å ta vare på mer karbon og energi og gjøre avfall til innsatsfaktorer for andre, både mellom bedrifter og mellom ulike sektorer i samfunnet. Dette kan lykkes gjennom samhandling hvor kunnskap, ideer, engasjement, ressurser og erfaringer bringes sammen fra hele Rådesamfunnet og løsninger utvikles sammen.

Forventede klimaendringer

Klimaendringene er her nå og vi må tilpasse oss et villere, varmere og våtere klima, med høyere havnivå og økt fare for flom og skred. I Råde vil klimaendringene gi økt nedbør på vinteren og problemer med overvann. Det vil også være utfordringer med havnivåstigning og stormflo. Dette kan føre til skader på bebyggelse og infrastruktur. Oversvømmelser kan i tillegg påvirke fremkommeligheten på vegnettet og er en mulig fare for forurenset drikkevann. Klimaendringer med økt flom og erosjon kan også føre til kvikkleireskred. På sommeren kan utfordringene være knyttet til høyere temperaturer og tørke. Dette kan påvirke landbruket og det vil kunne være behov for jordbruksvanning. Tørke gir også økt skogbrannfare.

Dette er noen av utfordringene Råde kan ha som følge av klimaendringer. Det vil derfor være viktig å jobbe med klimatilpasning for å begrense eller unngå ulempene av klimaendringer, og dra nytte av eventuelle fordeler. God helhetlig planlegging, som tar hensyn til dagens og framtidens klimaendringer, står helt sentralt på veien mot et klimatilpasset samfunn.

I Råde skal vi integrere klimatilpasning i all fysisk planlegging og lage gode planer for å møte morgendagens klimaendringer.

Naturmangfold

Råde er en mellomstor kommune, og de ubebygde områdene består hovedsakelig av verdifulle landbruksområder, skog med stort biologisk mangfold, kultur- og kystlandskap. De største utfordringene for bevaring av naturmangfoldet er nedbygging, forurensing og etablering av fremmede svartlistede arter.

Vi har attraktive og varierte frilufts- og rekreasjonsområder med tilgang til skog, ferskvann og saltvann. Store deler av landbruksarealene i Råde har en ypperlig kvalitet med tanke på klima, jordsmonn og tilgang på vann. Når vi vet at dyrket mark er en knapp ressurs i Norge, gir dette oss et nasjonalt ansvar for å prioritere jordvernet.

Langs kysten og i sjøen er det også viktige oppvekstområder for fisk og andre arter som er viktig å ivareta. I tillegg er det her viktig å ivareta områder for marint biologisk mangfold.

Vannmiljø må kontinuerlig ivaretas og forbedres både ved kysten og i ferskvann. Vi vil fortsette å tilrettelegge for økt bruk av kommunens friluftsområder.

I Råde skal vi sikre og ivareta naturmangfoldet, og vi skal ha en bærekraftig forvaltning av våre naturressurser og arealer.

INNOVASJON OG DIGITALISERING

For å møte utfordringer som kommer er vi nødt til å tenke nytt, å finne bedre og smartere måter å levere tjenester på. Innovasjon kan forstås som noe nytt som tas i bruk, gir endring og økt verdi. Kommunene har alltid vært innovative, men i tiden som kommer må vi være i en kontinuerlig dynamisk prosess der innovasjon og fornyelse står helt sentralt for å løse dagens og morgendagens utfordringer. Dette handler i stor grad om å forenkle og forbedre kommunens arbeidsprosesser, samt å utnytte digitale muligheter der det lar seg gjøre, som for eksempel gjennom velferdsteknologi, digital vannovervåking, smartere søppelhåndtering m.m. Dette er et langsiktig omstillingsarbeid som krever kompetanse innen både organisasjon og teknologi. Alt som kan løses bedre og mer effektivt digitalt, skal digitaliseres. Samtidig må kommunen ha en beredskap for et analogt system dersom det digitale slås ut.

Råde kommunes evne til å nyttiggjøre seg digital samhandling og digitalisering av flest mulig arbeidsprosesser, vil være av stor betydning for kommunens evne til å løse sine oppgaver og imøtekomme innbyggernes forventninger innenfor gjeldende økonomiske rammer.

Gode og tilgjengelige digitale tjenester vil bidra til å styrke dialogen med innbyggere og næringsliv slik at vi får gode lokalsamfunn. Digitaliseringen skal gjøre det enkelt å være i dialog med kommunen når det passer best for innbyggere. Vi skal legge til rette for at alle i Råde skal kunne ha aktiv digital samhandling for å finne gode løsninger på utfordringer og behov. Det er derfor avgjørende at det utvides digitalt bredbånd og mobilnettverk i hele Råde.

SATSINGSOMRÅDER, MÅL OG STRATEGIER

Mulighetene og utfordringene er mange, også for "bygda mellom byene"!

For at Rådesamfunnet skal utvikle seg i ønsket retning er det viktig at mål og strategier knytter seg til bærekraftig utvikling. Samfunnsdelen er delt inn i tre satsingsområder, «Leve hele livet i Råde», «Attraktive Råde» og «Grønne Råde», som hver knyttes opp mot de tre dimensjonene i bærekraftbegrepet; sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

Hvert satsingsområde har et hovedmål. Under hvert hovedmål er det utarbeidet delmål (slik vil vi ha det) og strategier (slik gjør vi det) som skal bidra til å nå hovedmålene.

Leve hele livet i Råde

I Råde skal alle ha like muligheter gjennom samhandling, likeverd og fellesskap. Vi skal skape lokale arenaer, kulturopplevelse og fritidstilbud for alle. Barn og unge er fremtiden i Råde og de skal ha trygge omgivelser med gode oppvekstvilkår. Samtidig må vi jobbe med å forebygge ensomhet og tilrettelegge for gode omsorgstjenester. Vi må jobbe for at det skal være attraktivt å etablere seg og leve hele livet i Råde.

Attraktive Råde

For Råde handler økonomisk bærekraft om å tilrettelegge for at det kan skapes arbeidsplasser og næringsutvikling. Vi vil gjøre Råde attraktiv for både nye og eksisterende næringsliv. Råde har en sentral plassering og det blir viktig å utnytte denne nærheten til byene rundt. Råde skal være et attraktivt sted å stoppe og oppleve noe. Samtidig må Råde ha et fokus på kompetanse og ressurser i Rådesamfunnet og hvordan alle kan være med å bidra. Vi ønsker å fokusere på kvalitetene i landbruket, marin og maritime muligheter og opplevelsesnæringen.

Grønne Råde

Miljømessig bærekraft i Råde består av å ivareta naturen, kystlandskapet, kulturarven og friluftslivet slik at de som kommer etter oss har glede av det. I Råde må vi redusere klimagassutslipp og bidra til å nå klimamål for å skape miljømessig bærekraft. Vi må finne gode løsninger for landbruket og tilpasse oss endringer i klimaet. Vi ønsker å etablere en sterk miljøprofil i Råde for å tiltrekke oss unge bosettere i kommunen.

LEVE HELE LIVET I RÅDE

Hovedmål:

I Råde har alle like muligheter gjennom samhandling, likeverd og felleskap.

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Råde er et raust og helsefremmende lokalsamfunn for alle. 	1. Styrker samskaping og samhandling mellom kommunen og innbyggere, næringsliv, frivillig sektor samt andre offentlige myndigheter. 2. Har fokus på inkludering for å skape et varmere samfunn og motvirke ensomhet og utenforskap. 3. Fremmer aktivitet, frivillighet og deltakelse ved å engasjere lokalsamfunnet. 4. Videreutvikler og etablerer møteplasser og arenaer for, og på tvers av alle aldersgrupper. 5. Sikrer grøntområder, friluftsområder og infrastruktur som er tilgjengelig for alle, spesielt i strandsonen. 6. Arbeider for utjevning av sosial ulikhet.
I Råde har alle et godt oppvekstmiljø. 	1. Fremmer fellesskap, livskvalitet, psykisk og fysisk helse. 2. Sikrer at barn og unge utvikler ferdigheter til å møte fremtiden ved å ha kvalitet og kompetanse i våre tjenester. 3. Sikrer et helhetlig, sammenhengende og tverrfaglig tjenestetilbud. 4. Er en positiv og trygg samhandlingsaktør for foresatte. 5. Legger til rette for uorganisert og organisert fritidsaktiviteter for alle barn og unge.
I Råde har alle mulighet til å leve og bo selvstendig. 	1. Sikrer tidlig innsats og forebyggende arbeid på tvers av kommunens tjenester. 2. Legger til rette for helhetlig oppfølging av innbyggere med utgangspunkt i de tjenester den enkelte har behov for. 3. Arbeider for at alle har mulighet til å mestre eget liv i eget hjem så lenge som mulig. 4. Involverer innbyggerne og legger vekt på deres ressurser og erfaringer. 5. Sikre gode muligheter for livslang læring og nødvendige ferdigheter. 6. Legger til rette for at det skal være trygt å bo og leve i Råde.

ATTRAKTIVE RÅDE

Hovedmål:

Råde har en bærekraftig tettstedsutvikling som legger vekt på lokale muligheter og mangfold.

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Råde er en næringsvennlig og attraktiv kommune for eksisterende og nye bedrifter og virksomheter. 	1. Legger til rette for bedrifter og virksomheter som ønsker å vokse, og stimulere til nyetableringer. 2. Etablerer arenaer som stimulerer til samhandling og utvikling gjennom tillit og deling. 3. Samarbeider aktivt om næringsutvikling med regionens næringslivsaktører. 4. Stimulerer til digitalisering av tjenester for å sikre forutsigbar og effektiv kommunalt planarbeid og saksbehandling. 5. Motiverer til et grønt skifte og smarte løsninger i eksisterende og nye bedrifter. 6. Motiverer ungdom til å tilegne seg kompetanse som næringslivet etterspør. 7. Motiverer næringslivet til å satse på ungdom og ta inn lærlinger.
Råde er en attraktiv bo- og besøkskommune. 	1. Sikrer variasjon, kvalitet og kapasitet i boligbyggingen ved et balansert og bærekraftig bosettingsmønster. 2. Utvikler boområder på tvers av generasjoner og kulturer. 3. Sikrer utvikling og riktig disponering av kommunale boliger. 4. Utvikler gode nærmiljøer og levende bygdesentra med gode kvaliteter. 5. Legger til rette for opplevelsesbasert næring med fokus på lokal mat og drikke, kulturliv og friluftsliv som fremhever Råde sine kvaliteter. 6. Bidrar til utvikling av et transportsystem som er lett tilgjengelig, trygt, forutsigbart og miljøvennlig.
Råde har levende sentra som inviterer til aktivitet med tilbud for alle. 	1. Etablerer, opprettholder og utvikler attraktive møteplasser som fremmer fysisk og sosial aktivitet med deltakelse på tvers av generasjoner og kulturer. 2. Videreutvikler formålsbygg som møteplass for nærmiljøet. 3. Bruker kulturminner og kulturmiljøer som en ressurs for verdiskapning og bærekraftig utvikling av kommunen. 4. Tilrettelegger for et inkluderende mangfold av frivillige-, idretts- og kulturelle tiltak og aktiviteter. 5. Bidrar til en enkel trygg ferdsel for alle, og spesielt for myke trafikanter, mellom kommunens tettsteder.

GRØNNE RÅDE

Hovedmål:

I Råde har vi fokus på miljøet gjennom en balanse mellom tilrettelegging, utvikling og vern av våre ressurser.

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Råde er en klima- og miljøvennlig kommune. 	1. Gjøre det attraktivt å velge klimavennlige transportmidler. 2. Legger vekt på klimavennlig tettstedsutvikling. 3. Påvirker og tilrettelegger for miljøvennlige og bærekraftige løsninger i alle byggeprosjekter. 4. Fremmer klimavennlige løsninger ved kommunale anskaffelser. 5. Legger til rette for innbyggerinitiativ til nye former for delingsordninger og gjenbruk. 6. Sikrer bærekraftig vannforvaltning. 7. Legger til rette for økt produksjon av fornybar energi og energieffektivisering.
Råde er klimatilpasset og har gode planer for å møte morgendagens klimaendringer. 	1. Tilpasser og sikrer bygda mot konsekvensene av ekstremnedbør og kombinasjonen av havnivåstigning og stormflo. 2. Videreutvikler blågrønne løsninger og øker fokuset på arealutvikling som håndterer intens nedbør og overvann. 3. Sikrer god infrastruktur for håndtering av vann og avløp i hele Råde. 4. Utarbeider arealplaner med klimatilpasning som et førende prinsipp. 5. Prioriterer klimatilpasning i alle kommunale byggeprosjekter. 6. Pådriver for innovative tiltak som reduserer konsekvensene av klimaendringene i landbruket for å sikre samfunnets matfat.
I Råde har vi en bærekraftig forvaltning av våre naturressurser og arealer. 	1. Sikrer og ivaretar naturmangfoldet. 2. Beskytter og knytter sammen store, sammenhengende naturområder og tilrettelegger for friluftsliv. 3. Bruker og forvalter jordbruks-, skog-, mineral- og havressursene på en bærekraftig måte. 4. Bekjemper fremmede, invaderende arter. 5. Holder naturen fri for forurensning og forurensning. 6. Ivaretar kystlandskapet for friluftsliv og opplevelse.

AREAL OG TRANSPORT

Areal- og transportstrategiene skal sikre at vi forvalter arealene i tråd med målene i samfunnsdelen og nasjonale- og regionale føringer. Strategiene gir overordnede føringer for kommunens fysiske utvikling i et langsiktig perspektiv. Strategiene skal også legges til grunn for neste revisjon av kommuneplanens arealdel og gi føringer for plan- og byggesaksbehandlingen.

For at Råde skal styrke sin attraktivitet som «bygda mellom byene», blir det viktig med tydelige areal- og transportstrategier som gir fokus på fortetting og knutepunktutvikling. Arealene er en begrenset ressurs. Med tanke på målene og strategiene i samfunnsdelen blir det viktig å forvalte kommunens arealer riktig i langsiktig perspektiv.

Satsingsområder	Strategier for areal- og transportutvikling
Leve hele livet i Råde	1. Har trygge og tilgjengelige arealer til møteplasser for alle. 2. Sikrer grøntområder, friluftsområder og infrastruktur.
Attraktive Råde	1. Fortetter rundt knutepunkt og prioriterer utvikling i Karlshus sentrum. 2. Avsetter egnede næringsarealer etter ABC-prinsippet*. 3. Har et balansert og bærekraftig bosettingsmønster og varierte boområder. 4. Avsetter arealer til kommunale boliger. 5. Har transportsystemer som er lett tilgjengelig, trygt, forutsigbart og miljøvennlig. 6. Verner kulturminner og kulturmiljøer som en ressurs.
Grønne Råde	1. Har en klima- og miljøvennlig utvikling gjennom arealeffektivisering. 2. Viser langsiktig utbyggingsgrense i arealplankartet. 3. Utarbeider arealplaner med klimatilpasning. 4. Fraråder utbygging på dyrket mark for å bevare landbruksarealer. 5. Bevarer naturmangfoldet på land og i sjø og vassdrag. 6. Fokuserer på fornybar energi og energieffektivisering.

* ABC-prinsippet handler om å planlegge og legge til rette for "rett virksomhet på rett sted".

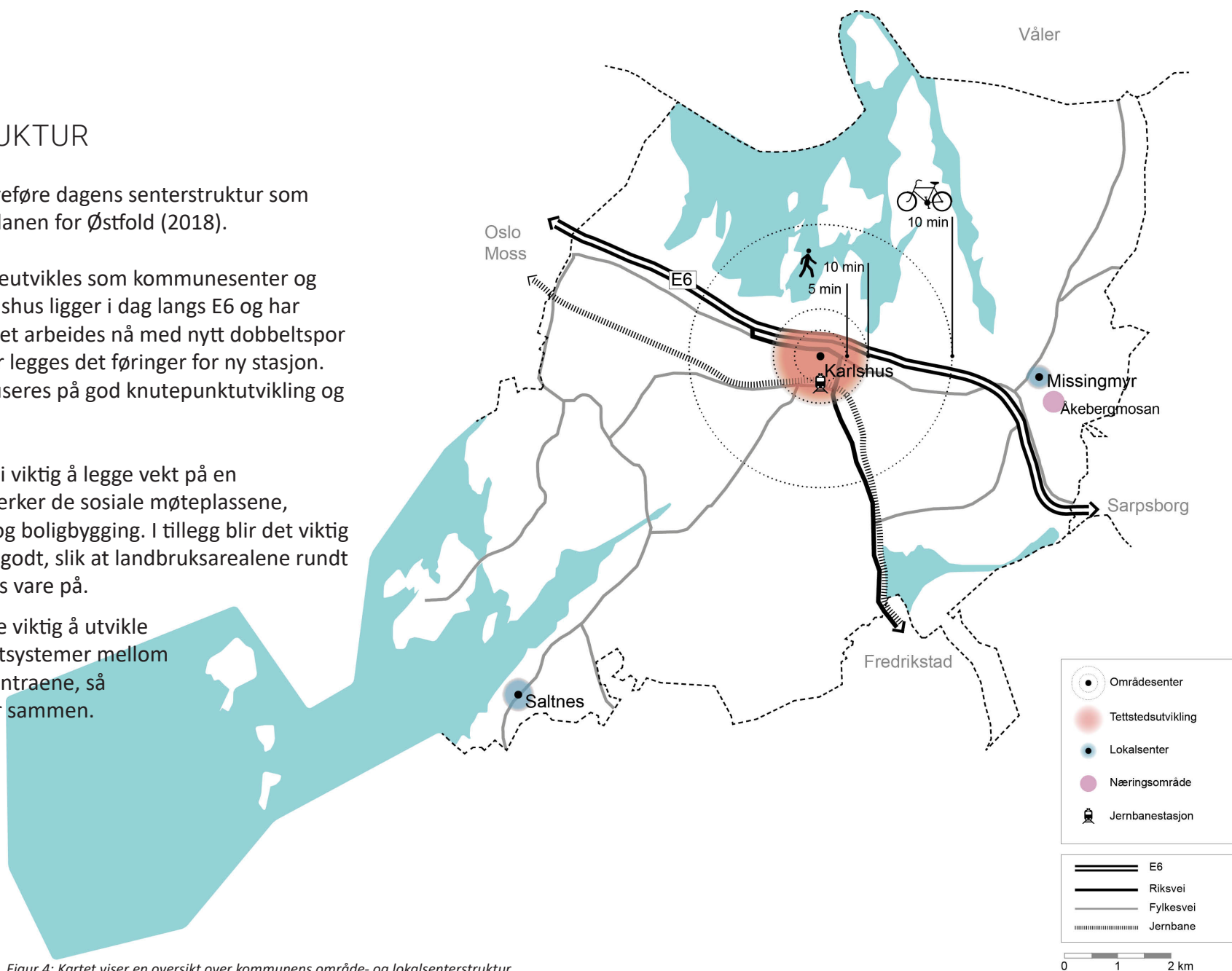
SENTERSTRUKTUR

Det er valgt å videreføre dagens senterstruktur som beskrevet i fylkesplanen for Østfold (2018).

Karlshus skal videreutvikles som kommunesenter og områdesenter. Karlshus ligger i dag langs E6 og har jernbanestasjon. Det arbeides nå med nytt dobbeltspor gjennom Råde. Her legges det føringer for ny stasjon. Det må derfor fokuseres på god knutepunktutvikling og fortetting.

Det vil i Karlshus bli viktig å legge vekt på en utvikling som forsterker de sosiale møteplassene, handelsnæringen og boligbygging. I tillegg blir det viktig å utnytte arealene godt, slik at landbruksarealene rundt områdesenteret tas vare på.

I tillegg vil det være viktig å utvikle kollektive transportsystemer mellom Karlshus og lokalsentraene, så kommunen henger sammen.

Figur 4: Kartet viser en oversikt over kommunens område- og lokalsenterstruktur.

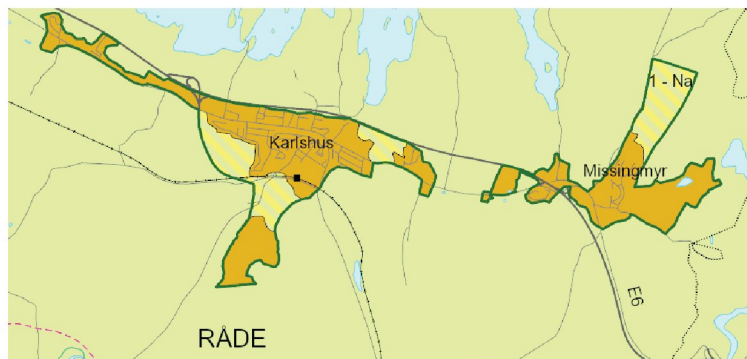
Saltnes er en viktig del av Rådesamfunnet, og skal utvikles til et godt lokalsenter for de som bor der hele og deler av året. Her vil det også være viktig å fokusere på en god sosial utvikling som ivaretar innbyggerne.

Det vil på lang sikt være behov for fortetting i Saltnes. I arealdelen må det settes av områder som fokusere på en god fortetting og definere knutepunktet i lokalsenteret. Det er viktig å legge vekt på gode føringer for bevaring av arealene i strandsonen.

Missingmyr er i dag et større boligområde ca. 4 km øst for Karlshus. Boligområdet grenser til et viktig regionalt næringsområde, Åkebergmosen. Her blir det viktig å legge føringer som ivaretar nærmiljøet i boligområdene og næringsutvikling i området.

Missingmyr har i fylkesplanen status som lokalsenter. Det er i dag kun en barnehage i tilknytning til området, men det kan i fremtiden være behov for flere funksjoner. På Missingmyr vil det, slik som i Saltnes, være behov for lokalsenterutvikling.

Fylkesplanen legger opp til en videreutvikling av næringsområder rundt Missingmyr (figur 5). Det må i arealdelen tas stilling til om og eventuelt hvor denne næringsutviklingen skal komme.

Figur 5: Kartutsnittet viser den langsiktige tettstedsgrensen i fylkesplanen.

BOLIGBYGGING

Befolkningsvekst og aldersfordeling henger tett sammen med boligbehov i kommunen. Kommunen har i dag to tettsteder som er tilnærmet like når det gjelder befolkningstetthet, Karlshus og Saltnes. Når det gjelder konsentrasjon av arbeidsplasser er det imidlertid Karlshus som peker seg ut. Det samme gjelder når man ser på mulighetene for effektiv kollektivtransport og samferdsel forøvrig.

I gjennomgangen av boligbehov og boligreserver* vises det at Råde kommune har arealreserver til bolig som går langt over det boligbehovet som kan forventes fram mot 2040. Kommunen har i dag en lav utbyggingstetthet i boligområdene, noe som er utfordrende for et kostnadseffektivt kollektivsystem og et godt vare- og tjenestetilbud i innbyggernes nærmiljø.

For å nå både klimamål og utvikle gode nærmiljøer med fokus på møteplasser, vil det være viktig å legge opp til en utbygging av eksisterende regulerte boligområder og fortetting i Karlshus. Det frarådes å legge inn nye arealer for utvikling i denne planperioden. En eventuell utveksling av arealer kan drøftes dersom det er behov for relokalisering for å nå samfunnsmålene. Det må derfor gjøres en gjennomgang av eksisterende regulerte boligområder i arealdelen. I et lengere perspektiv vil det også være behov for boligbygging og fortetting i Saltnes. Spredt boligbygging må tillates i begrenset omfang.

For å ivareta samfunnsdelens mål bør det legges opp til en hensiktsmessig boligutbygging over tid gjennom arealdelens boligbyggeprogram.

* Rapport - Klimavennlig tettstedsutvikling

Foto: Lars-Erik Thoresen

OPPFØLGING AV PLANEN

Samfunnsdelen setter kursen for utviklingen av Råde mot 2037. Utviklingen vil skje i hele Rådesamfunnet. Aktive innbyggere, ildsjeler, lokalsamfunn og næringsliv er med og bidrar. Målene når vi sammen!

Samfunnsdelen skal inspirere og gi muligheter for samhandling og oppgaveløsning i kommunen. Planen skal være førende for alt arbeid vi gjør på alle tjenesteområder i kommunen. I tillegg er det en plan for hele Rådesamfunnet.

Det skal utarbeides en handlingsdel knyttet til samfunnsdelen. Handlingsdelen skal være en del av kommunens økonomiske styringsinstrumenter og resultatvurderinger. Dette omfatter økonomi- og handlingsplan, budsjett, regnskap og årsmeldinger.

Handlingsdelen skal ikke være en selvstendig planoppgave. Den skal vise hvordan samfunnsdelen skal følges opp. Det gjelder ikke bare kommunens egne tiltak, men også avtaler som inngås med private- og offentlige aktører. Det er forutsatt at handlingsdelen rulleres årlig slik at kommunestyret er med på å sikre retningen, hvordan kommuneplanen følges opp og evaluere om det er behov for endringer.

Samfunnsdelen skal gi grunnlaget for prioriteringer i kommuneplanens arealdelen. Her vil areal- og transportstrategiene gi viktige føringer for videre arbeid.

Det vil i arbeidet med arealdelen utarbeides et kunnskapsgrunnlag om landbrukets samfunnsbidrag i Råde kommune.

Foto: Lars-Erik Thoresen

FNS BÆREKRAFTSMÅL

Mål 1
Utrydde alle former for fattigdom i hele verden.

Mål 2
Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk.

Mål 3
Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder.

Mål 4
Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheten for livslang læring for alle.

Mål 5
Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling.

Mål 6
Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle.

Mål 7
Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris for alle.

Mål 8
Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

Mål 9
Bygge robust infrastruktur, fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og bidra til innovasjon.

Mål 10
Redusere ulikhet i og mellom land.

Mål 11
Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige.

Mål 12
Sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre.

Mål 13
Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Mål 14
Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling.

Mål 15
Beskytte, gjenopprette og fremme bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av arts mangfold.

Mål 16
Fremme fredelige og inkluderende samfunn med sikte på bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer.

Mål 17
Styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling.

RAUSHET
FELLESSKAP
STEDSUTVIKLING
GLEDE
TILLIT
ARBEIDSPLASSE
BÆREKRAFTIG UTVIKLING
KLIMA OG MILJØ
OPPVEKSTMILJØ
SAMHANDLING
BO I RÅDE
OPPLEVELSER
I NÆRMILJØET
LIKEVERD
MEDBYGGER
- ALLE MED
RESPEKT
LOKALE
NATUR OG MOBILITET
RÅVARER
FRILUFT
FREMTIDSRETTET

Råde
kommune